Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Ana Mari Lusarreta Lusarreta

Erroibar, Nafarroa (1912)

Aurkibidea

Biografia

Erroibarko Ardaitz herrikoa. Gurasoak ere bertakoak zituen.

Zintak

ERB-007

- **Proiektua**: Koldo Artola: Ziorditik Uztarrozeraino
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Artola Kortajarena, Koldo
- **Data**: 1989-01-01
- **Iraupena**: 9 min
- **Euskarria**: Audio Analog
- **Kodifikatzailea**: Agirrebeña, Aintzane
- **Emalea**: Artola Kortajarena, Koldo

Pasarteak

1. Lixuaz eta euskararen ingurukoaz

- **Erref**: ERB-007/001
- **Iraupena**: 0:09:00. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:09:00
- **Multimedia**: audioa online entzungai

Gaia(k):

Laburpena:
"Lixua" (lixiba) nola egiten zen. Euskara ahaztuta duela dio. Gaztetan gurasoekin hitz solte batzuk besterik ez omen zituen erabiltzen. Herrian euskara gorde zuten azken hiztunak aipatzen dituzte.

Transkripzioa
- Begira, gauza erraz-erraz-erraz-erraza; zuk egin duzu-eta... nola erraten zaio? nola zaio? ‘la colada’,
nola zaio?
- Ah, ‘la colada’, bai.
- Nola zaio? (mementuan ez baikinen euskal hitzaz oroitu)
- Lixue.
- Lixue! lixue, lixue; egin duzu?
- Bai.
- Denbora hartan, ezta? bertz (konporta) batean eta...
- Emen... lixoa, lixoa.
- Eta non biltzen zen ura, ugaldean?
- O errekan o... ueldian.
- Ia kontatzen duzun ongi...
- No-no-no-no, ya... no le voy a contar, no-no-no-no-no; mira, estoy muy torpe yo pa... pa hablar el vasco, llevo aquí cuarenta y siete años y no hay hablaö el vasco, y ya se me ha olvidaö, ya está bien. Ahora yo no...
- Ez du inportarik...
- Yo de joven sí, de joven... con los padres alguna palabra suelta, lo demás no; yo lo que más sé pues de oir a ellos y entendía lo que decían y nada más, no-no. Si le ha dicho la... la Catalina, ya basta, ya basta.
- Baina hura da Saigoskoa eta zurea Ardaizkoa, eta zuk ez badidazu erraten nork erranen dit?
- Bah!... eztakit, igualtsu de, igualtsu de; Saigoskua ta Ardaizkua? igualtsu.
- Bai, e? iruditzen zaizu igualtsu dela?
- Bai-bai, bai-bai-bai-bai, igualtsu, igualtsu, bai.
- Diferentzia pixka bat bada...
- No... no-no-no-no.
- Aber, berak kontatu dit nola egiten zuen lixua; orain zuk kontatzen badidazu ikusiko dut igualtsu den ala ez.
- Ah, lixue! lixue...
- Baina horretarako kontatu behar duzu...
- Pues, lixue? lixue? pues... ejeje! oi ya aurrea non!
- Hala, jarri, jarri, jarri... bortz minutu, bortz minutu, e? aber, lehenbizi egin behar zen errekara... uhaldera? edo erreka, nola erranen duzue?
- O errekara o ualdera o...
- Uhalde handi xamarra denean, baina ttikia delarik, orduan erreka, ezta?
- Orduan, erreka.
- Herrikoa izanen da erreka...
- Erreka o reka... beh! lo que parecía mejor, más cerca? pues allí, a donde nos parecía.

- Eta hara joaten zineten ur txerka, ur eske edo ur bila edo nola erraten da? ur eske?
- Ah, iturri, iturrire, ur eske; an... an tzen labadero at?, ta an, lemixko remojatu? ta... gero, etxera man? ta... sí, ahora no sé.
- Arropa? arropa hartu...
- Arropa artu? ta sartu... kolanderoa? ta gero... bota al... ¿cómo se llama?
- Hautsa?
- Je! ori zaio, e? la ceniza? ta gero egosi...
- Bueno baina, arropa, arropa guztia ez zen igual; bat zen finagokoa edo xuria eta bertzea kolorekoa, edo...
- Ya... maindreköa ta... atorrak ta...
- Eta nola paratzen zen? zer paratzen zen goitian eta zer beheitian?
- Zer beittian?
- Bai, lehenbizi zer paratzen zen beheitian?
- Eztakit, lemixien... abar pixket? ya... lekuik ya gelditzeko ondoan? ta gero paratu arropa; lemixko... maindreköa? ta gero...
- Xuria? gainean xuria?
- Gañean (t)xuri.
- Xuria beti ere, beti goitian, e?
- Beti... beti goittian.
- Eta gero botatzen zen ura...
- Ure... gañean.
- Egosirik?
- Bai, lemixkue... epel-epela paratu? ta, ta gero... pues cada vez y más caliente ¿verdad? no sé.
- Geroago eta beroago; eta hautsa noiz botatzen zen?
- Lemixkoan.
- Eta gero eskurritu behar zen?
- Ba, badu aski ee... eskorritzeko, arra(t)s guzien, ya (...). Ez; no, total e...
- Eta berriz errekara, e?
- Dosten (?), no sé.
- No se preocupe, yo ya sé que le cuesta, pero bueno, si sale un poquico...
- Pero no, mira yo, en palabras sueltas sí, entiendo y en vasco pues no, nadie.
- Ez da izanen-eta herri guztian inor?
- Iñor, iñor.
- Zuk baino gehiago dakienik, ez?
- Bah!
- Zu zara gehien dakiena?
- Ya-ya... orai, orai bai, klaro, lenao? Francisco Uriz, ta... Sandalia Egozkue, ai e, il tzen.
- Sandalia Egozkue hil zen, e?
- Bai, bai; orai urtia.
- Orain urtea? eta bazekien euskaraz?
- ¡Hombre!...
- Mekaguensos! eta nik ez nuen ezagutu...
- Bai.
- Non bizi zen?
- Errian... errien, errien erdien; errira sartu? ta... lemixka, lemixko... etxean? ezkerretik.
- Herrian berean bizi zen?
- Bai, bai-bai.
- Ba nik, egon nintzenean zure anaiekin, galdetu nuen eta ez zidaten erran...
- Sí-sí-sí-sí; orai... ¿cuántos años tenía? noventa y... y. Pues se ha muerto ahora.

- Eta ez du anaia edo ahizpa bizirik?
- Badu... ¿cómo se dice? una hija tiene pero aquella no habla.
- Pero hermano o hermana no le queda?
- No-no-no-no; ella... una hija, una hija y ésa nada, ni palabra.
- Bueno, Francisco eta andre hori zu baino askoz zaharrago (ziren)...
- Bai, baño...
- Zu gazteago, diferentzia handiarekin; zenbat urte dituzu?
- Nik?
- Lauetanogei ez...
- La-, labetanogei ez; iruetanogeita zazpi.
- Hiruetanogeita hamazazpi?
- Sí.
- ¿Setenta y siete?... ba Franciscok ongi zekien, e?
- Ah, Francisco sí.
- Eta bertze emazte horrek ere ongi zekien, e?
- Bai, sí-sí.
- Y ¿cómo no me dijeron sus hermanos, que había ahí una mujer del pueblo que sabía bien?
- Pero como no se habla, como no se habla...
- Eta Ardaizkoa zen, e?
- Bai-bai.
- Eta Ardaiztik kanpo ez da inor egonen orain? Iruñen edo Burlatan edo...?
- Oh! bai, Iruñen y, pero... esa gente normal, gente joven, ya de las mayores no. Una estaba en Espinal, pero aquella también ya murió...
- (Lixuarekikoa berreskuratuz:) Eta gero botatzen zen ura...
- Ura...
- Hautsen gainean...
- Autsa e gañera.
- Eta horrela garbitzen zen?
- Oh! garbitu ez; ya... ongi garbitu? pues, xuritu! xuritu pixkät, xuritu.
- Eta ura nondik ateratzen zen?
- Bazuen...
- Zulo bat?
- Txurruta bat, an paatu txurruta? ta gero, kolanderoa paatu? ta, zen... Eta, gero? paratu bañera bat? ta andik sar, esto? eta, berotuik? ya egosiik, lixue.
- Eta gero, behin egosirik zegoelarik, atera...
- Utzi, utzi, arraxëan, arraxe guziän...
- Han bertan (han berean)?
- Bai.
- Bertz (konporta) barruan?... Eta gero atera behar zen...
- Ta gero?... bai.
- Zer egiten zer atera eta gero?
- Atra gero? ta... gero... joan errekara o... labaderora o... a eso? ta, andik garbitu ongi ta (...).
- Eta gero paratu idortzen? idortzen erraten da? ‘para secar’?
- Para secar... no sé cómo se dice.
- Idortzen, e? idortzeko; non, non paratzen zen arropa?
- Ah! pues... igual... en el campo, por deciman, no sé cómo se dice.
- Bai, larrean edo... baldin bazen belar edo...?
- Edo larrañan o kuerda batera o...
- Edo sasietan edo, e?
- Orai... se recogía ya. Oi-oi ama! lo que, ui-ui ama!... si hubiera sabido que era usted cierro la puerta.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-03

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com